Factorer MPI - dokumentacja projektowa

Rafał Duraj, Piotr
 Dowgiałło, Bartosz Janusz, Maciej Kolański 2016-06-07

Spis treści

1	Temat projektu		2
2	1 3		2
	2.1 Cel		2
	2.2 Funkcjonalność		2
3	Narzędzia i technologie zastosowane w projekcie		3
	3.1 Zastosowane technologie		3
	3.2 Narzedzia wykorzystane w projekcie		4
4	Aktualny stan rynku		4
5	Projekt techniczny		5
	5.1 Klaster obliczeniowy - Komunikacja		5
	5.2 Klaster obliczeniowy - Algorytm Brute Force		5
	5.3 Klaster obliczeniowy - Algorytm CFRAC		5
	5.3.1 Opis algorytmu[5][6]		5
	5.3.2 Implementacja[7]		5
	5.3.3 Podział zadań (Master Slave)		6
	5.4 Strona internetowa		7
6	Dokumentacja powykonawcza (instalacyjna)	1	1 2
	6.1 Uruchamianie strony		12
7	Istotne elementy kodu z komentarzem	1	13
8	Przykładowe wyniki badań efektywności programu równeległ	e-	
	go		L4
	8.1 Algorytm CFRAC	•	14
9	Wnioski	1	14

1 Temat projektu

W dzisiejszych czasach, gdy właściwie wszystko co robimy w jakiś sposób połączone jest z Internetem bezpieczeństwo jest bardzo ważnym tematem.

Faktoryzacja jest to proces podczas którego dla zadanego obiektu odnajduje się inne obiekty, które spełniają to, że ich iloczyn równy jest oryginalnemu obiektowi, w związku z czym te znalezione czynniki są w pewnym sensie od niego prostsze.

Podstawowy algorytm faktoryzacji bazuje na próbowaniu podziału liczby do faktoryzacji n
 przez wszystkie liczby pierwsze od 2 do $\sqrt{n}$. Tego typu algorytm bardzo dobrze radzi sobie z początkiem faktoryzacji liczby, bo dowolna liczba ma czynnik zarówno małe jak i duże. Jak wiadomo połowa wszystkich liczb
dzieli się przez dwa, jedna trzecia licz przez trzy i tak dalej, a więc z dużym prawdopodobieństwem można pozbyć się w prosty sposób niskich czynników.

RSA jest to jeden z pierwszych i też obecnie najpopularniejszych asymetrycznych algorytmów kryptograficznych gdzie klucz jest publiczny. Bezpieczeństwo szyfrowania przy pomocy tego algorytmu jest związane z trudnością faktoryzacji dużych liczb.

2 Zakres projektu

2.1 Cel

Celem projektu jest umożliwienie zlecenia zadania faktoryzacji dużej liczby (większych od $2^{64}-1$). Jednym z głównych założeń jest udostępnienie prostego w obsłudze interfejsu użytkownika i zmaksymalizowanie elastyczności – system powinień być zdolny do współpracy z zadanymi komputerami, a instalacja wymaganego oprogramowania musi być prosta.

2.2 Funkcjonalność

Podstawowa

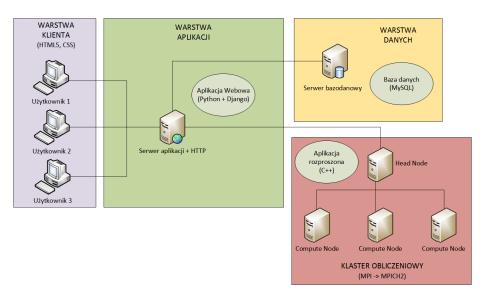
- 1. Udostępnienie mechanizmów rejestracji i logowania (konta użytkowników)
- 2. Zarządzanie zadaniami z poziomu interfejsu webowego
  - (a) zlecanie zadań
  - (b) przegląd historii
- 3. Możliwość rozbudowy klastra bez ingerencji w kod
- 4. Faktoryzacja metodą "brutalnej siły"
- 5. Faktoryzacja metodą CFRAC
- 6. Zachowywanie wyników pomyślanie wykonanych faktoryzacji

Rozszerzona

- 1. Łamanie szyfru RSA
- 2. Faktoryzacja metoda sita kwadratowego
- 3. Forma graficznej prezentacji wyników pomiarów

3 Narzędzia i technologie zastosowane w projekcie

3.1 Zastosowane technologie

Rysunek 1: Schemat blokowy systemu

Strona klienta - HTML5, CSS Interfejs z którego bedzie korzystal klient projektowanego systemu został napisany w jezyku skryptowym HTML5 z użyciem stylów CSS. HTML5 jest obecnie standardem przy tworzeniu stron internetowych i w wiekszosci wyparl HTML4, w którego specyfikacji bylo duzo niescislosci. Uzycie CSS z kolei pozwoli ujednolicic prezentacje zawartosci w różnych przegladarkach, oraz uprosci organizacje samego kodu.

Aplikacja Webowa - Python 3.4 + Django 1.8.7[1] Python jest jezykiem wysokiego poziomu ogólnego przeznaczenia, z kolei Django to framework webowy dla tego jezyka. Wybralismy ten zestaw z powodu wielu ulatwień przy

tworzeniu aplikacji webowych, które sa przezeń oferowane, np. dynamiczny interfejs bazy danych, automatyczny interfejst administracyjny. Dodatkowo czesc naszej grupy jest zaznajomiona z tymi technologiami, wiec nie ma potrzeby poznawania ich od zera. Istotne sa tutaj wersje srodowisk - najnowsze dystrybucje nie obsługuja MySQL, w zwiazku z tym wybralismy poprzednie.

Baza danych - MySQL SZBD rozwijany przez firme Oracle. Charakteryzuje sie wszystkimi najwazniejszymi funkcjonalnosciami bazy danych oraz prostota tworzenia takiej bazy. Rozważalismy zastosowanie systemu Oracle Database, jednakże jest on zbyt rozbudowany jak na nasze potrzeby, a co za tym idzie trudny w obsudze. Mamy również doswiadczenie w integracji bazy MySQL z aplikacjami napisanymi w Pythonie (Django).

Klaster obliczeniowy - standard MPI[2] MPICH2 to darmowa implementacja standardu MPI dla systemów Linux. Umożliwa proste tworzenie klastrów obliczeniowych, rozdzielania zadań miedzy poszczególne wezly i zbierania wyników. Oferuje interfejs dla jezyka C++. Jest wykorzystywany w wiekszosci topowych urzadzen wieloprocesorowych i ta popularnosc znaczaco wpłynelo na jego wybór.

Aplikacaja rozproszona - C++11 Wybór padl na ten jezyk ze wzgledu na jego znajomosc przez czlonków grupy oraz interfejs udostępniany przez srodowisko MPICH2.

3.2 Narzedzia wykorzystane w projekcie

- $\bullet\,$ Aplikacja webowa PyCharm5.0.4 IDE do Pythona, obsuguje Django
- Aplikacja rozproszona CodeLite 9.1 IDE do C++, wersja na system Linux
- Baza danych developer do MySQL
- Organizacja pracy Trello (https://trello.com/)
- Hosting plików GitHub (https://github.com/)

4 Aktualny stan rynku

GGNFS (GPL'd implementation of General Number Field Sieve) Aktywny rozwój. faktoryzacja liczb do 180 znaków, srednio do 140. Kilka wiekszych liczb tez. W wiekszosci przypadkow program GGNFS jest stabilny dla liczb skladajacych sie do 150-160 znakow. Posiada bugi. Nie jest czarna skrzynka, trzeba miec odpowiednia wiedze zeby go uzywać.

Cunningham Project Projekt faktoryzujący liczby b^n+-1 dla b=2,3,5,6,7,10,11,12 i duze n.[3]

RSA Factoring Challenge Zawody zorganizowane przez RSA Security. Otwarte zawody dla wszystkich mające na celu zwiększyć zainteresowanie faktoryzacją liczb. Opublikowana została lista pseudopierwszych liczb (rozkładających się na dokładnie dwa czynniki), nazwanych liczbami RSA.Za rozłożenie niektórych z nich wyznaczono pieniężną nagrodę. Najmniejsza z nich, 100-cyfrowa liczba RSA-100 została rozłożona w ciągu kilku dni, ale większość do dziś pozostaje niezłamana.Zawody miały na celu śledzenie rozwoju możliwości komputerów w faktoryzacji. Jest to niezwykle istotne przy wyborze długości klucza w szyfrowaniu asymetrycznym metodą RSA. Postęp w łamaniu kolejnych liczb powinien zdradzać jakie długości klucza można jeszcze uznawać za bezpieczne.[4]

5 Projekt techniczny

- 5.1 Klaster obliczeniowy Komunikacja
- 5.2 Klaster obliczeniowy Algorytm Brute Force
- 5.3 Klaster obliczeniowy Algorytm CFRAC
- 5.3.1 Opis algorytmu[5][6]

Metoda CFRAC jest algorytmem faktoryzacji liczb całkowitych. Jest to uniwersalny algorytm będący w stanie rozłożyć na czynniki każdą liczbę, nie polegając na żadnych ograniczeniach czy warunkach. Został on opisany przez D.H. Lehmer'a oraz R. E. Powers'a w 1931 roku, oraz wdrożony na komputery pierwszy raz przez Michael'a A. Morisson'a oraz John'a Brillhart'a w 1975 roku.

Algorytm ten bazuje na metodzie faktoryzacji Diaxona. Metoda Diaxona polegała na losowaniu kolejnych liczb 'a' takie, że: sqrt[n] < a < n (gdzie n to liczba, którą chcemy sfaktoryzować) i sprawdzamy(używając algorytmu naiwnego), czy $b^2 = a^2 mod(n)$ jest liczbą B-gładką, dla ustalonego B. Jeżeli tak to dodajemy znalezioną parę do zbioru (liczba B-gładka to taka liczba, której wszystkie dzielniki pierwsze są mniejsze bądź równe dla ustalonego B).

W algorytmie CFRAC idea pozostaje bez zmian, definiowany jest natomiast sposób wybierania par. Zamiast losowania ich wykorzystywany jest ciąg rozwinięcia sqrt(n) w ułamek łańcuchowy. Złożoność obliczeniowa algorytmu CFRAC jest rzedu $O(e^s qrt(2*loqn*loqloqn))$ j- na wikipedi lepiej przedstawiony wzor

5.3.2 Implementacja[7]

Program generuję rekurencyjnie elementy tablicy, której elementy są ze sobą ściśle powiązane, następującymi wzorami:

$$\begin{split} Q[n] &= Q[n-2] + q[n-1] * (r[n-1] - r[n-2])G[n] = 2g - r[n-1]q[n] = G[n]/Q[n]r[n] = G[n] - q[n]Q[n]A[n] = q[n] * A[n-1] + A[n-2]modN \\ \text{gdzie} \\ Q[-1] &= NQ[0] = 1q[0] = gr[-1] = gr[0] = 0A[-1] = 1A[0] = gg = sqrt(N) \end{split}$$

Dla powyższych reguł generowane są rekurencyjnie kolejne rekordy. Przy wygenerowaniu każdego kolejnego "zestawu" wyników badany był element Q[i]. Jeżeli był on możliwy do spierwiastkowania(reszta z pierwiastka kwadratowego jego wartości była równa zeru), to następnym krokiem w celu uzyskania szukanego faktora było obliczenie następującej wartości:

$$temp = A[i-1] - sqrt(Q[i])$$

Ostatnim krokiem było obliczenie NWD (największego wspólnego dzielnika)pomiędzy uzyskaną wartością (temp), a liczbą dla której szukamy faktora(N). Wykorzystanym algorytmem do obliczania NWD był algorytm euklidesa, który jest aktualnie najefektywniejszym algorytmem wykorzystywanym do tej operacii.

5.3.3 Podział zadań (Master Slave)

Z powodu rekurencyjnego generowania wyników, efektywny podział pracy pomiędzy różne maszyny(slave'y) był bardzo ciężki do zrealizowania. Ostatecznie udało nam się wymyślić sposób podziału prac, który może nie jest najlepszy ale zapewnia w pewnym stopniu poprawe wydajności przy wykorzystaniu wielu maszyn.

Polega on na wprowadzeniu do algorytmu parametru K. Dla każdej maszyny oprócz danej liczby do faktoryzacji wysyłamy również indywidualny dla niej parametr, przez który mnoży on otrzymaną liczbę do faktoryzacji. Dla nowej uzyskanej liczby k*N, algorytm znajduję wyniki w innym czasie. Wadą tego rozwiązania jest nie zawsze poprawny wynik, dlatego po jego odebraniu trzeba sprawdzić jego poprawność (np odrzucić wyniki, które dzielą się przez k)

Należy też wspomnieć, że CFRAC jest efektywnym algorytmem tylko dla dużych liczb, dlatego w celu znacznego skrócenia czasu operacji mniejsze liczby faktoryzowane są prostym algorytmem naiwnym przez maszyne Master.

Algorytm podziału zadań przez maszyna Master wygląda w następujący sposób:

Listing 1: Sekwencja instrukcji algorytmu CFRAC

```
Utworz kolejke na wynik
Wrzuc pierwsza liczbe (N) do kolejki liczb do faktoryzacji
Dopoki kolejka nie jest pusta
Dopoki nie znalazles ostatniej liczby pierwszej
```

```
Wyciagnij liczbe A z kolejki
              Jezeli A jest liczba duza //(efektywny CFRAC)
                  Zainicjuj maszyny (Slaves)
                  Rozeslij zadania wraz z indywidualnym parametrem K
                  Wyrzuc aktualna liczbe A z kolejki
                  Wykonuj dopoki nie odbierzesz wynikow od wszystkich maszyn
                      Czekaj na wynik
                      Sprawdz jego poprawnosc
                      Jezeli wynik jest poprawny:
                          Jezeli jest liczba pierwsza, wrzuc do kolejki
14
                              wynikow
                          Jezeli nie jest liczba pierwsza wrzuc go oraz jego
15
                              iloraz z liczba A do kolejki liczb do
                              faktoryzacji
                      Jezeli zadna maszyna nie zwrocila poprawnego wyniku,
16
                          zmien parametr {\tt k} i wrzuc z powrotem liczbe {\tt A} do
                          kolejki liczb do faktoryzacji
              Dla malej liczby uzyj algorytmu naiwnego (bruteforce)
```

5.4 Strona internetowa

Dostępna w sieci Internet strona WWW finalnie umożliwia rejestrację i logowanie użytkowników oraz zlecanie zadań, czyli liczb do faktoryzacji. Do tego użytkownik ma wgląd w historię zleconych przez niego zadań wraz z ich rozwiązaniami. Poza funkcjonalnościami dla zwykłego użytkownika strona umożliwia także działania administracyjne poprzez panel administracyjny. Do zadań tych należą takie rzeczy jak usuwanie zleconych zadań, nadawanie im priorytetu czy też zarządzanie użytkownikami. Strona współpracuje z bazą danych MySQL. Jest ona dostępna pod adresem http://156.17.235.48/.

Rysunek 2: Strona główna.

1111

Brute Force

May 23, 2016

Stronę wykonano przy użyciu technologii Python Django[1] i edytora tekstowego Sublime[8] wraz z dodatkiem Anaconda Python IDE[9]. Do komunikacji z bazą danych wykorzystano standardową bibliotekę do połączenia z MySQL dostępną w Django. Baza danych została stworzona przy pomocy ORM[10] także standardowego dla Django. Przykładowy kod dla encji Task poniżej.

```
class Task(models.Model):
   CANCELLED_STATUS = -1
   UNDONE_STATUS = 0
   WORKING_STATUS = 1
   DONE\_STATUS = 2
   STATUS\_CHOICES = (
       (CANCELLED_STATUS, "Cancelled"),
       (UNDONE_STATUS, "Undone"),
       (WORKING_STATUS, "Working"),
       (DONE_STATUS, "Done")
   )
   number_to_factor = models.CharField(max_length=200)
   job_date = models.DateField(default=timezone.now)
   state = models.IntegerField(choices=STATUS_CHOICES,
        default=UNDONE_STATUS)
   priority = models.IntegerField(default=0)
   result = models.CharField(max_length=200)
   user = models.ForeignKey(User, on_delete=models.CASCADE)
```

```
algorithm = models.ForeignKey(Algorithm, on_delete=models.CASCADE)

def __str__(self):
    return str(self.number_to_factor)
```

Kolejne kolumny danej tabeli w bazie danych są tworzone poprzez definiowanie pól klas dziedziczących po models. Model [11], tak jak powyżej na przykład kolumna result jest polem tekstowym o długości maksymalnej 200 znaków.

W celu utworzenia nowej podstrony definiuje się klasy dziedziczące po klasie View z Django. Poniżej znajduje się kod dla widoku podstrony z zadaniami użytkownika.

```
class UserView(LoggedInMixin, View):
    template_name = 'FactorerMain/userview.html'

def get(self, request, *args, **kwargs):
    tasks = Task.objects.filter(user=request.user.id)[::-1]

    context = {'tasks': tasks}

    return render(request, self.template_name, context)
```

W tym przypadku UserView dziedziczy również po klasie LoggedInMixin odpowiadającej za autoryzację, dzięki czemu do takiej podstrony ma dostęp tylko użytkownik zalogowany. W zmiennej template_name wskazano na szablon strony opisany w języku HTML. Następnie w metodzie get pobierane są wyniki z bazy danych przy pomocy metody Task.objects.filter(user=request.user.id)[::-1]. Zwróci to z encji Task wyniki należące do aktualnego użytkownika posortowane w od najnowszych do najstarszych. Na końcu zwracany jest szablon oraz kontekst, w tym przypadku zadania użytkownika, poprzez metodę render.

Można tak pobrane dane z bazy użyć w HTML i wyświetlić je na stronie. Kod wygląda następująco:

```
{% endfor %}
{% else %}
  No tasks to show.
{% endif %}
```

Pierw sprawdzane jest czy w kontekście została przekazana zmienna tasks. Następnie przy pomocy pętli for przechodzi się przez kolejne elementy tabeli i drukuje jej elementy przy pomocy składni [tabela].[element]. Przykład uzyskanych z bazy danych wyników na stronie pokazano na rysunku poniżej.

Moje zadania: Liczba 126 przy użyciu Brute Force dnia May 24, 2016 jest w stanie 2 Liczba 21212121 przy użyciu Brute Force dnia May 23, 2016 jest w stanie 2 3*7*73*101*137 Liczba 21212121 przy użyciu Brute Force dnia May 23, 2016 jest w stanie 2 Liczba 100000000 przy użyciu Brute Force dnia May 23, 2016 jest w stanie 2 Liczba 3727481741 przy użyciu CFRAC dnia May 23, 2016 jest w stanie 2 Liczba 3727481741 przy użyciu Brute Force dnia May 23, 2016 jest w stanie 2 Liczba 1111 przy użyciu Brute Force dnia May 23, 2016 jest w stanie 2

Rysunek 3: Podstrona z zadaniami użytkownika.

W Django zazwyczaj definiuje się jeden bazowy szablon w postaci pliku HTML, a następnie na podstronach zastępuje się tylko wyróżnione bloki strony w sposób wyspecyfikowany dla danej podstrony. Uzyskuje się to przez rozszerzanie szablonów. Dla przykładu w główny pliku HTML znajduje się następujący fragment:

```
<div id="portfolio-samples">
    <div class="wrap clearfix">
        {% block gallery %}
        {% endblock %}
        </div><!-- // end .wrap -->
</div><!-- // end #portfolio-samples -->
```

W tym kodzie zdefiniowano blok gallery, można go zastąpić przy pomocy poniższego fragmentu na innej stronie.

Poza blokiem gallery reszta strony będzie taka jak zdefiniowano w pliku base.html. Strona projektu składa się z jednego bazowego szablonu i rozszerzających go kilku podstron.

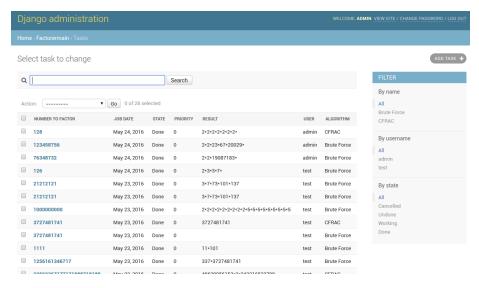
W celu połączenia wszystkiego należy zdefiniować jeszcze w pliku urls.py odwzorowania adresów url dla odpowiednich stron, dzięki czemu Django uruchamia odpowiednie klasy widoków dla zadanego adresu.

```
urlpatterns = [
   url(r'^$', views.IndexView.as_view(), name='index'),
   url(r'^userview/?$', views.UserView.as_view(), name='userview'),
   url(r'^about/?$', views.AboutView.as_view(), name='about'),
   url(r'^creators/?$', views.CreatorsView.as_view(), name='creators'),
   url(r'^bruteforce/?$', views.BruteforceView.as_view(),
        name='bruteforce'),
   url(r'^cfrac/?$', views.CFRACView.as_view(), name='cfrac'),
   url(r'^login/?$', 'django.contrib.auth.views.login'),
   url(r'^logout/?$', 'django.contrib.auth.views.logout'),
   url(r'^register/?$', views.register, name='register'),
   url(r'^success_register/?$', views.SuccessRegisterView.as_view(),
        name='success_register'),
   url(r'^admin/?', include(admin.site.urls)),
]
```

Przy tak zdefiniowanych adresach odnosi się do nich w HTML poprzez następującą linię kodu:

```
<a href="{% url 'index' %}">Strona glowna</a>}
```

Do zadań administracyjnych został wykorzystany standardowy panel Django administration skonfigurowany dla potrzeb projektu.

Rysunek 4: Panel administracyjny Django.

Panel modyfikuje się poprzez edycję pliku admin.py.

Klasa musi dziedziczyć po klasie admin.ModelAdmin, następnie można zdefiniować sposób wyświetlania danych, pola, po których ma być realizowane wyszukiwanie, czy też listę filtrów. Na końcu trzeba zarejestrować taką klasę dla danej encji.

6 Dokumentacja powykonawcza (instalacyjna)

6.1 Uruchamianie strony

W celu uruchomienia strony potrzebny jest serwer wraz z zainstalowaną powłoką Python 3.4. Do tego należy zainstalować moduł Django w wersji 1.8.7. Oprócz powyższych należy też mieć serwer bazy danych, w przypadku tego projektu jest to serwer MySQL. Po spełnieniu tych wymagań można przejść do uruchamiania strony.

Pierwszym krokiem jest ustawienie w opcjach strony w pliku settings.py

danych dostępowych do bazy danych.

```
DATABASES = {
    'default': {
        'ENGINE': 'django.db.backends.mysql',
            'NAME': 'factorDB',
            'USER': 'projekt',
            'PASSWORD': 'projekt',
            'HOST': '156.17.235.48',
            'PORT': '3306',
      }
}
```

Następnym krokiem jest wypełnienie bazy danych odpowiednimi strukturami stworzonymi wcześniej w Python używająć rozwiązania typu ORM. Służy do tego skrypt manage.py znajdujacy się w folderze z plikami źródłowymi strony. Należy zrobić migrację bazy danych dla naszej aplikacji(nazwa to FactorerMain). Osiąga sie to przez wywołanie python manage.py makemigrations FactorerMain. Następnie koniecznym jest wykonać utworzone migrację poprzez python manage.py migrate. Dzięki tym dwóm komendom baza danych zostanie wypełniona odpowiednio zdefiniowanymi strukturami. Ostatnim krokiem jest uruchomienie serwera, osiąga się to przez użycie kolejnej komendy skryput manage.py - python manage.py runserver.

```
$ python manage.py runserver
Performing system checks...

System check identified no issues (0 silenced).

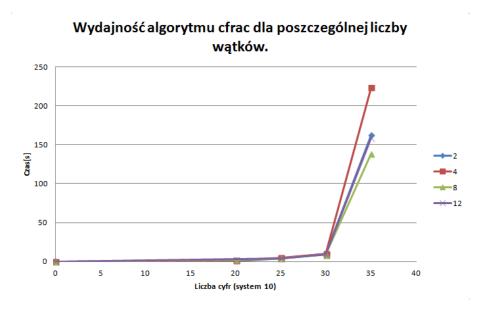
June 08, 2016 - 16:24:25
Django version 1.8.7, using settings 'Factorer.settings'
Starting development server at http://127.0.0.1:8000/
Quit the server with CONTROL-C.
```

Jak widać na powyższym wyciągu z terminala serwer został uruchominy.

7 Istotne elementy kodu z komentarzem

8 Przykładowe wyniki badań efektywności programu równeległego

8.1 Algorytm CFRAC

Rysunek 5: Wydajność algorytmu CFRAC dla poszczególnej liczby wątków

		Liczba wątków				
liczba bitów	Liczba cyfr(sys. 10)	2	4	8	12	
64-66	20	1,1	1,5	2,5	3,1	Czas[s]
79-82	25	3,9	4,7	4,2	4,2	
96-99	30	10,2	10,1	8,9	8,8	
112 - 116	35	162,2	223,2	138,2	158,7	

Rysunek 6: Dane pomiarów wydajność algorytmu CFRAC

Badania przeprowadzone zostały na pojedyńczym komputerze wykorzystując symulację mpi dla danej ilości wątków.

9 Wnioski

Literatura

- [1] Dokumentacja Django. https://docs.djangoproject.com/en/1.8/, 2016
- [2] Dokumentacja MPICH2. http://www.mpich.org/documentation/guides/, 2016.
- [3] Cunningham Project. http://homes.cerias.purdue.edu/~ssw/cun/
- [4] RSA Factoring Challenge. http://pl.wikipedia.org/wiki/RSA_Factoring_Challenge
- [5] CFRAC opis. https://en.wikipedia.org/wiki/Continued_fraction_factorization
- [6] CFRAC zastosowanie. http://ki.agh.edu.pl/sites/default/files/usefiles/172/theses/mateusz.niezabitowski.algorytmy.faktoryzacji.w.zastosowaniach.kryptograficznych.v1.0-final.pdf
- [7] CFRAC implementacja. https://math.dartmouth.edu/~carlp/PDF/implementation.pdf
- [8] Sublime Text Editor. https://www.sublimetext.com/
- [9] . Anaconda Python IDE http://damnwidget.github.io/anaconda/
- $[10] \begin{tabular}{ll} ORM object-relational mapping. $$ $https://pl.wikipedia.org/wiki/Mapowanie_obiektowo-relacyjne \end{tabular}$
- [11] Django Models documentation. https://docs.djangoproject.com/en/1.9/topics/db/models/